

RAPPORTAGE
ONDERZOEKSCOMMISSIE
JBKANSCHOOL

VERSIE DEF – 24 november 2019

Voorwoord

In mei 2019 werden ouders van de OBS MR. J.B. Kanschool geconfronteerd met een scenario van Ambion dat tot gevolg heeft dat de OBS MR. J.B. Kanschool fuseert met OBS OP 'E GRINS en verdwijnt op de locatie waar de school nu staat. Stichting Ambion kwam tot dit voorstel na een analyse en scenario uitwerking door de zg. werkgroep Oosthoek¹.

De informatie over de gevolgen van dit scenario heeft tot emotionele reacties geleid onder ouders van de OBS MR. J.B. Kanschool. Daarnaast werden er grote vraagtekens geplaatst bij de vraag of de bevindingen en aannames van de werkgroep Oosthoek volledig zijn. Ook werden er vraagtekens geplaatst bij de argumentatie door de bestuurder van Ambion waarbij strategische ligging en economische argumenten zwaar meetelden in de afweging. **Men vroeg zich af of er voldoende inhoudelijk onderzoek is geweest met een één op één vergelijking tussen de locaties in plaats van een overweging te maken op basis van aannames, verwachtingen, statistieken en een uitwerking van scenario's voor het gebied.** De indruk werd daarnaast gewekt dat strategische en economische argumenten van stichting Ambion belangrijker werden gevonden dan de belangen van ouders en kinderen van de OBS MR. J.B. Kanschool. Ook zagen ouders veel meer ruimtemogelijkheden voor een fusieschool op de locatie van OBS MR. J.B. Kanschool dan op de locatie van OBS OP 'E GRINS.

Voor de zomervakantie zijn, met uitzondering van één MR-personeelslid, alle leden van de MR van de OBS MR. J.B. Kanschool om uiteenlopende redenen opgestapt. De situatie rondom de school, de keuze voor een voorkeursscenario door Ambion en de felle reacties daarop van ouders, hebben mede aanleiding gegeven tot het opstappen van de oudergeleding van de MR. Naar aanleiding van de ouder bijeenkomst van 13 juni jl. is er besloten een onderzoekscommissie op te richten. Deze is gestart voor de zomervakantie. Uit deze commissie is de nieuwe MR geformeerd. **De onderzoekscommissie had als opdracht het verifiëren van de volledigheid van de gegevens zoals deze zijn verstrekt door de werkgroep Oosthoek en het onderzoeken van de argumentatie en weging van de bestuurder voor een scenario.** De onderzoekscommissie liet zich tijdens de uitvoering van het onderzoek begeleiden door een onafhankelijk adviseur. Tijdens de commissievergaderingen is halverwege het proces de interim-directeur van de school als toehoorder aangeschoven.

In deze rapportage beschrijft de commissie de uitkomsten van een onderzoek dat tussen juni en oktober is uitgevoerd. Daarna worden er conclusies getrokken en volgen adviezen voor het verdere proces.

Met het aanbieden van deze rapportage aan de MR en aan de bestuurder beëindigt de commissie haar werkzaamheden. Naar verwachting zal de MR in november op basis van de inhoud van deze rapportage tot een standpunt komen en hierover de bestuurder en ouders informeren.

De onderzoekscommissie heeft eendrachtig, gewetensvol en in harmonie samengewerkt aan dit onderzoek. De bedoeling is om te werken aan een lange termijnoplossing voor de kinderen, ouders en leerkrachten van de OBS MR. J.B. Kanschool: goed onderwijs en opvang voor onze kinderen is wat er toe doet!

¹ Stichting Ambion bepleit in het strategisch beleidvorming van kindcentra. Het door de werkgroep Oosthoek voorgestelde scenario was niet het voorkeursscenario van Ambion zie ook blz 3.

We verwachten dat de MR met deze uitkomsten na raadpleging van de ouders een gedegen advies kan geven aan de bestuurder van Ambion. We erkennen de behoefte aan duidelijkheid onder ouders; spoedige besluitvorming omtrent een keuze voor een scenario is gewenst.

Wij bedanken ouders, medewerkers van de gemeente en personeel van Ambion voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit onderzoek en het geduld om deze verdieping mogelijk te maken.

Johannes vd Berg, Tjitske vd Berg, Annemarie Sietzema- de Jong (mr), Linda Danen (mr), Hiltsje van der Woude (mr), Sasa Slobodan, Marjan de Jong, Marieke van Hunen (mr), Lenneke vd Heide (mr), Iris Osinga (mr).

Inhoud

Samenvatting.....	4
1. Wat ging aan het onderzoek vooraf?	6
2. Werkgroep Oosthoek- 3 belangrijkste pijlers.....	7
Demografisch.....	7
Economisch.....	7
Sociaal Cultureel	7
3. Vraagstelling en aanpak Onderzoekscommissie	8
4. Uitwerking DEELVRAAG 1: HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR.....	9
5. Uitwerking DEELVRAAG 2 LEERLINGEN + DEELVRAAG 3 TOEKOMSTBESTENDIGHEID FUSIESCHOOL	11
6. Eindbeschouwing HOOFDVRAAG	14
BIJLAGEN	16
Bijlage 1. Onderbouwing vloeroppervlaktes	17
Bijlage 2. Groepsruimtes	18
Bijlage 3. Beoordeling MJOP's	19
Bijlage 4. Toets Frisse Scholen.....	20
Bijlage 5. Verkeer.....	29
Bijlage 6 Vergelijking beide scholen ANDERE AANGEPASTE AFBEELDING INZETTEN!	0

Samenvatting

Een onderzoekscommissie van de JB Kanschool heeft in de periode van juni tot en met november 2019 een onderzoek uitgevoerd (met goedkeuring door Ambion) met als hoofdvraag: **Is het door de werkgroep Oosthoek uitgewerkte scenario 1 dat door het bestuur van Ambion als meest kansrijke scenario wordt gezien, een weloverwogen en onderbouwde keuze voor de lange termijn?** Scenario 1 betekent een fusie van de JB Kan School met Obs OP 'E GRINS op de locatie van Obs OP 'E GRINS.

De onderzoekscommissie heeft de volgende deelvragen opgesteld naar aanleiding van de feiten, aannames en inschattingen van de werkgroep Oosthoek:

1. **HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR:** Is er een volledige inschatting gemaakt van het exploitatietekort, de onderhoudslasten en de kostenpost van groot onderhoud voor de OBS MR. J.B. Kanschool afgemeten aan dezelfde inschatting die is gemaakt van OBS OP 'E GRINS?
2. **LEERLINGEN:** Is de aannahme realistisch dat de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS de komende jaren boven de gemeentelijke opheffingsgrens van 67 leerlingen uit zal komen?
3. **TOEKOMSTBESTENDIGHEID FUSIESCHOOL:** Welke argumenten zijn er om de vestigingsplaats van de fusieschool op de plek van de OBS MR. J.B. Kanschool een toekomstbestendige streekschool te realiseren? Welke argumenten zijn er om voor de vestigingsplaats van OEG te kiezen?

Het resultaat: **De onderzoekscommissie constateert dat de uitwerking van scenario 1 door de werkgroep Oosthoek niet compleet is (het ontbreken van een onderzoek naar bevolkingsdichtheid en vervoersbewegingen) en onjuistheden bevat (MJOP).**

Dit betreft onder andere:

- **HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR: *Het meerjarige onderhoudsplan van OP 'E GRINS***
 - o Uit een inventarisatie blijkt dat beide schoolgebouwen niet voldoen aan de vereiste voorwaarden (o.a. 'Frisse scholen'). Er is geen realistisch beeld geschetst van de te verwachten kosten voor onderhoud, omdat het noodgebouw van de JB Kanschool onterecht meegenomen is in de berekening voor de benodigde vloeroppervlakte. Bovendien wordt de kelder onterecht meegerekend in de vloeroppervlakte bij OP 'E GRINS.
- **LEERLINGEN: *De bevolkingsdichtheid en vervoersbewegingen***
 - o De bevolkingsdichtheid rond de JB Kanschool is groter dan rond OBS OP 'E GRINS en aangenomen mag worden dat vervoersbewegingen (onder andere Kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, gastouders) eerder richting Oudehorne (richting Heerenveen, Wolvega, Zwolle) gaan dan richting OBS OP 'E GRINS (richting Donkerbroek, Drachten, Groningen). Dit vraagt een feitelijke onderbouwing, welke nu te kort dag was om uit te voeren.
- **TOEKOMSTBESTENDIGHEID: *De extra faciliteiten die de JB Kanschool biedt***
 - o De JB Kanschool heeft een peuterspeelzaal, een gymzaal voor onderbouw en een groepsruimte (hal). Deze onderdelen worden tot nu toe beperkt meegenomen in de overweging.
- **HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR: *De verkeerssituatie en parkeergelegenheid***
 - o De JB Kanschool biedt meer mogelijkheden voor veilige (aanrij-)routes en extra parkeergelegenheid: géén achteruit rijdend verkeer.

De onderzoekscommissie is het eens over de noodzaak van een fusieschool en staat achter het idee van een plattelandsschool in de Oosthoek. Voor ouders moet er binnen een afzienbaar termijnperspectief komen op een duurzame voorziening die goed onderwijs biedt en een veilig en gezond schoolklimaat voor kinderen.

De benoemde argumenten van Ambion (economisch en demografisch/strategische ligging) komen door deze uitkomsten opnieuw ter discussie. Vragen die open blijven staan:

- *Gaat de gemeente Heerenveen daadwerkelijk investeren in noodgebouwen voor OP 'E GRINS?*
- *Is de ligging van OP 'E GRINS daadwerkelijk aantrekkelijker voor het aantrekken van nieuwe leerlingen gezien de huidige vervoersbewegingen en bevolkingsdichtheid?*

De onderzoekscommissie adviseert de bestuurder van Ambion en de MR van OBS JB Kanschool om opnieuw een weging te maken van de scenario's van de werkgroep Oosthoek op basis van de gepresenteerde feiten.

Daarnaast adviseert de onderzoekscommissie de MR om pas in te stemmen met een fusie op de locatie OEG als:

- **Minimaal 6 jaar voortzetting fusieschool op locatie OEG**
- **Binnenklimaat voldoet aan eisen Frisse Scholen, klasse C**
- **Ruimtebehoefte voldoen aan wettelijke eisen (voldoende ruimte per leerling)**
- **Peuterspeelzaal gerealiseerd wordt op locatie OEG**
- **Vervoer geregeld wordt voor ALLE leerlingen (KOSTELOOS)**

1. Wat ging aan het onderzoek vooraf?

Hieronder volgt een korte samenvatting van wat vooraf is gegaan aan de werkzaamheden van de onderzoekscommissie:

2017

De scholen in en rondom Jubbega kennen sinds enkele jaren een samenwerkingsverband op schoolniveau, maar ook tussen MR-en en directies: de werkgroep Oosthoek. In dit overleg zijn in 2017 zorgen uitgesproken over de toekomstbestendigheid van de vier scholen in het gebied door leerling daling. De toenmalige bestuurder van Ambion, Wim-Jan Renkema heeft in oktober 2017 aan werkgroep Oosthoek een onderzoeksvraag voorgelegd over kwaliteit en toekomstbestendigheid van het onderwijs van de vier scholen. Over de uitvoering van dit onderzoek werd niet naar ouders van de OBS MR. J.B. Kanschool gecommuniceerd omdat gevreesd werd dat ouders hun kinderen al elders zouden onderbrengen.

Uit het onderzoek bleek een kwetsbaarheid van de vier scholen met name voor de J.B. Kanschool en OBS OP 'E GRINS (zie ook notitie Proces de Oosthoek). De toenmalige werkgroep is vervolgens aan de slag gegaan met het uitwerken van scenario's.

2018

De werkgroep Oosthoek heeft in december 2018 5 scenario's benoemd. In december 2018 is het bestuur van de Basis gevraagd een visie te geven op de toekomst van de regio. De toenmalige interim-bestuurder Teunis Wagenaar heeft de vijf scenario's bekeken en heeft – na aandringen van de werkgroep – zijn persoonlijke visie geuit. De interim-bestuurder van Ambion bleek zelf een voorkeur te hebben voor het realiseren van een regionale integrale kindvoorziening zoals deze bij 'De Feart' al bestaat. Dit sluit aan bij de visie van Ambion op ontwikkeling van kindcentra. Het gevolg van deze eerste bestuurlijke voorkeur zou zijn dat OBS MR. J.B. Kanschool en OBS OP 'E GRINS zouden fuseren met De Feart en dat zou leiden tot het verdwijnen van twee plattelandsscholen. De interim-bestuurder gaf aan geen richting te willen geven of beslissingen hierover te willen nemen en adviseerde te wachten op de nieuwe bestuurder die in februari 2019 zou starten.

2019

Aan de nieuwe bestuurder Ingrid Janssen is in februari 2019 gevraagd om op grond van de analyse en de uitwerking van de scenario's tot een onderbouwde keuze te komen voor een scenario. Alvorens tot een keus te kunnen komen heeft de werkgroep Oosthoek in maart 2019 een zg. DESTEP-analyse uitgewerkt en op grond van de uitkomsten van deze analyse heeft men besloten dat twee scenario's afvielen. Er bleven vervolgens 3 scenario's over. De werkgroep gaf aan de bestuurder mee een sterke wens te hebben voor behoud van een plattelandsschool. Op basis van alle aangeleverde informatie heeft de bestuurder vervolgens een afweging gemaakt. De nieuwe bestuurder heeft vervolgens een scenario gekozen waarbij de OBS MR. J.B. Kanschool fuseert met OBS OP 'E GRINS en er een fusieschool ontstaat op de locatie van OBS OP 'E GRINS. Dit scenario leidde tot consensus met de werkgroep. Dit 'voorkeursscenario' is vervolgens met de beide MR'en van de beide betrokken scholen besproken en daarna is besloten om de ouders te informeren op OBS MR. J.B. Kanschool op 28 mei 2019. Op 18 juni is er door Ambion een zg. vooraankondiging gedaan naar de gemeente over de (mogelijke) opheffing van de JB Kansschool omdat dit een formele verplichting is om dit een jaar vooraf aan te kondigen.

2. Werkgroep Oosthoek- 3 belangrijkste pijlers

De werkgroep Oosthoek heeft in 2019 een zg. DESTEP-analyse uitgevoerd. Hieronder worden de drie belangrijkste pijlers volgens de onderzoekscommissie herhaald.

Demografisch

De werkgroep Oosthoek stelt in de notitie dat wanneer de OBS MR. J.B. Kanschool sluit dit tot gevolg zal hebben dat het leerlingenaantal van de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS in de komende jaren hoogstwaarschijnlijk boven de opheffingsnorm van de gemeente Heerenveen van 67 leerlingen zal blijven. Men schat in dat er een kans is dat meer dan de helft van het aantal kinderen van de OBS MR. J.B. Kanschool mee zal gaan.

Economisch

De werkgroep Oosthoek stelt dat de onderhoudslasten voor de OBS MR. J.B. Kanschool veel groter zijn dan voor OBS OP 'E GRINS. Men verwacht binnen tien jaar een kostenpost van ruim € 400.000,- in verband met groot onderhoud. Daarnaast verwacht men een kostenpost van € 106.000,- voor andere aanpassingen. De werkgroep stelt dat bij OBS OP 'E GRINS dergelijke aanpassingen niet aan de orde zijn. Wel is bij OBS OP 'E GRINS € 100.000,- begroot voor planmatig onderhoud de komende jaren. De werkgroep Oosthoek stelt dat bij vorming van een streekschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS de kwetsbaarheid op de langere termijn mogelijk blijft en dat dit scenario mogelijk minder duurzaam is. Men bedoelt met kwetsbaarheid: kwaliteit van onderwijs, financiële risico's en personele vraagstukken in relatie tot taakbeleid en leerkrachtentekort.

Sociaal Cultureel

De werkgroep Oosthoek stelt in het rapport dat de fusieschool de vorm krijgt van een 'kleinschalige streekschool met relatief thuisbij onderwijs'. 'Er zijn kansen voor het ontwikkelen van een uniek concept waardoor mensen zich aangetrokken voelen tot de school'.

3. Vraagstelling en aanpak Onderzoekscommissie

De onderzoekscommissie vroeg zich af of er voldoende inhoudelijk onderzoek is geweest met een één op één vergelijking tussen de locaties in plaats van een overweging te maken op basis van aannames, verwachtingen, statistieken en een uitwerking van scenario's voor het gebied. De onderzoekscommissie had als opdracht het verifiëren van de volledigheid van de gegevens zoals deze zijn verstrekt door de werkgroep Oosthoek en het onderzoeken van de argumentatie en weging van de bestuurder voor een scenario. De onderzoekscommissie vroeg zich daarnaast af of de belangen van ouders en leerlingen gediend zijn bij een scenario waarbij de OBS MR. J.B. Kanschool fuseert met de OBS OP 'E GRINS en verdwijnt op de huidige locatie.

De hoofdvraag van de onderzoekscommissie luidt:

- **Is het door de werkgroep Oosthoek uitgewerkte scenario 1 dat door het bestuur van Ambion als meest kansrijke scenario wordt gezien, een weloverwogen en onderbouwde keuze voor de lange termijn?** Hieruit vloeit mede de vraag voort of de 'gefuseerde' OBS JB Kanschool op de huidige locatie kan blijven bestaan zoals dit in scenario 2 is uitgewerkt.

De onderzoekscommissie heeft de volgende deelvragen opgesteld naar aanleiding van de feiten, aannames en inschattingen van de werkgroep Oosthoek:

1. **HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR:** Is er een volledige inschatting gemaakt van het exploitatietekort, de onderhoudslasten en de kostenpost van groot onderhoud voor OBS MR J.B. Kanschool afgemeten aan dezelfde inschatting die is gemaakt van OBS Op e Grins?
2. **LEERLINGEN:** Is de aanname realistisch dat de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS de komende jaren boven de gemeentelijke opheffingsgrens van 67 leerlingen uit zal komen?
3. **TOEKOMSTBESTENDIGHEID FUSIESCHOOL:** Welke argumenten zijn er om de vestigingsplaats van de fusieschool op de plek van de OBS MR. J.B. Kanschool een toekomstbestendige streekschool te realiseren? Welke argumenten zijn er om voor de vestigingsplaats van OEG te kiezen?

Opmerking:

De onderzoekscommissie heeft al in een eerdere fase van het onderzoek geconstateerd dat een scholenfusie van de OBS MR. J.B. Kanschool gewenst is gelet op het lage leerlingenaantal en de flinke daling van het aantal leerlingen in de afgelopen jaren (49 leerlingen november 2019). De vraag of een fusie wel of niet gewenst is, is daarom voor de onderzoekscommissie een gepasseerd station.

4. Uitwerking DEELVRAAG 1: HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR

DEELVRAAG 1:

Is er een volledige inschatting gemaakt van het exploitatietekort, de onderhoudslasten en de kostenpost van groot onderhoud voor de OBS MR J/B. Kanschool afgemeten aan dezelfde inschatting die is gemaakt van OBS Op e Grins?

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag heeft de Onderzoekscommissie gesprekken gevoerd met ambtenaren van de gemeente, de bestuurder van Ambion, de huisvestingsadviseur van Ambion en een extern adviseur van Lindhorst. Daarnaast is bronnenonderzoek gedaan en zijn meerjarenonderhoudsplannen voor de scholen onderzocht.

OPMERKING: Er werd door de adviseurs van Ambion GEEN inzage gegeven in de exploitatie van beide scholen. Uit het jaarverslag van Ambion blijkt dat de stichting in 2018 zwarte cijfers heeft gedraaid.

Conclusies:

Uit het onderzoek naar huisvesting van de fusieschool is het volgende gebleken:

- **BRUTO VLOEROPPERVLAKTES:** De genoemde bruto vloeroppervlaktes ten behoeve van onderwijs is bij OBS OP 'E GRINS 430 m² in plaats van 460 m² (bron: MJOP). De kelder behoort hierin NIET meegenomen te worden, wat nu wel wordt gedaan door Ambion. Wanneer het noodgebouw van OBS JB Kanschool wordt teruggegeven aan de gemeente houdt de school 650 m² over i.p.v. 740 m². **Zie Bijlage 1: Onderbouwing vloer oppervlaktes.**
- **VERGELIJKING BRUTO VLOEROPPERVLAKTES EN EXTRA FACILITEITEN:** De locatie van OBS JB Kanschool beschikt over voldoende vloeroppervlakte en heeft extra faciliteiten: een peuterspeelzaal en een speelzaal. Verder heeft de JBK een natuurbos, dat structureel gebruikt wordt ten behoeve van het onderwijs. Obs OP 'E GRINS zal qua benodigde vloeroppervlakte te klein zijn (en voldoet momenteel al niet hoeveelheid vloeroppervlakte t.b.v. aantal leerlingen) en de eerdergenoemde faciliteiten zijn daar niet beschikbaar. Over de exacte berekening krijgt de OC geen duidelijke antwoorden van Ambion. Uitbreiding door middel van nieuwbouw is noodzakelijk om een schoolgebouw te realiseren waar 67 leerlingen in kunnen worden gehuisvest volgens de gemeentelijke minimale norm. Daarnaast geeft Ambion zelf aan dat vloer capaciteit uitgangspunt is. **Zie Bijlage 1: Onderbouwing vloer oppervlaktes.**
- **ONDERHOUDSKOSTEN:** Het opgegeven verschil in onderhoudskosten is € 400.000,- tot 2030 in het meer jaren onderhoudsplan ten nadele van OBS JB Kanschool. Bij OEG is groot onderhoud in de periode voor 2013 uitgevoerd. Bij OBS JB Kanschool stond groot onderhoud gepland voor 2019, maar dit is inmiddels doorgeschoven naar 2024 in het meer jaren onderhoudsplan.

- **AFWEZIGHEID VOORZIENINGEN:** De meer jaren onderhoudsplannen (MJOP) zijn gecontroleerd waarbij fysiek is vastgesteld of de genoemde voorzieningen ook daadwerkelijk aanwezig zijn. Echter, de volgende punten zijn uit dit onderzoek naar voren gekomen:
 - Bij de JB Kanschool:
 - Data voor vervanging van pompen en expansievaten zijn ONJUIST
 - Bij OP 'E GRINS:
 - Er staat een ontgassingsinstallatie genoemd in het meer jaren onderhoudsplan. Deze is echter NIET aanwezig. Uit inspectie ter plaatse op 19-11-2019 blijkt deze niet aanwezig te zijn. Het schijnt dat deze in het verleden hier heeft gezeten. Er is wel een openverdeler aanwezig die niet in de MJOP is opgenomen.
 - De informatie over het ventilatiesysteem bevat tegenstrijdigheden. Uit inspectie ter plaatse blijkt dat erbij de Op e grins. Twee ventilatiesystemen aanwezig zijn. Te noemen natuurlijke toe en afvoer door ventilatie rooster in de ramen en een mechanische toe en afvoersysteem van Brink Renovent HR medium met een capaciteit van maximaal 225 m³/h. Dit is geen duurzame oplossing, om voldoende te kunnen ventileren zal ook altijd de ventilatierooster in de gevel open moeten staan. Zie ook bijlage 4 par.2.01
- **EISEN FRISSE SCHOLEN:** Beide scholen voldoen niet aan 'Frisse Scholen Klasse C' die Ambion stelt aan haar scholen. Dit betekent dat bij beide scholen maatregelen moeten worden getroffen. Bij de JB Kanschool is nu geen ventilatiesysteem en bij OBS OP 'E GRINS is een natuurlijk toe en afvoer systeem in combinatie met een mechanisch toe en afvoersysteem. Een goed ventilatiesysteem is niet alleen energetisch belangrijk maar heeft een grote invloed op de gezondheidstoestand van de leerlingen en docenten.
- **KOSTEN VERANTWOORDELIJKE:** Ambion draagt de kosten voor het onderhoud. De gemeente draagt de kosten bij nieuwbouw én het plaatsen van noodgebouwen wanneer er niet voldoende ruimte is. De onderzoekscommissie heeft geconstateerd dat gemeenten en schoolbesturen verschillende verantwoordelijkheden hebben als het gaat om kosten voor onderhoud, materiële instandhouding en nieuwbouw en verbouw.
- **TOEKOMSTBESTENDIG ONDERHOUD:** De wetten van groot onderhoud (renovatie) van een school staan ter discussie, de wet geeft namelijk aan: wanneer een school weer 40 jaar vooruit kan, de kosten door bestuur én gemeente dienen te worden gedragen (dus door beide partijen).
- **VEILIG PARKEREN:** De parkeersituatie bij de obs JB Kanschool kan kosteloos geoptimaliseerd worden en biedt meer mogelijkheden dan bij obs OP 'E GRINS. **Zie Bijlage 5: Verkeer.**

Conclusies:

De werkgroep Oosthoek heeft aannames gedaan op basis van aangeleverde stukken en deze niet getoetst op volledigheid.

Op basis van de bevindingen van de werkgroep Oosthoek heeft de bestuurder van Ambion een voorkeursscenario uitgesproken. Nu het onderzoek is afgerond heeft de onderzoekscommissie een aantal bevindingen gedaan die dus afwijken van de aannames van werkgroep Oosthoek.

5. Uitwerking DEELVRAAG 2 LEERLINGEN + DEELVRAAG 3 TOEKOMSTBESTENDIGHEID FUSIESCHOOL

Hieronder worden de volgende deelvragen uitgewerkt:

DEELVRAAG 2 LEERLINGEN:

Is de aanname realistisch dat de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS de komende jaren boven de gemeentelijke opheffingsgrens van 67 leerlingen uit zal komen?

De externe adviseur van de onderzoekscommissie heeft met behulp van een computersimulatie-instrument van Public Result in beeld proberen te brengen wat er gebeurt met leerling stromen wanneer:

- a. De OBS MR. J.B. Kanschool wordt gesloten
- b. OBS OP 'E GRINS wordt gesloten

De computersimulatie met de zg. transitieatlas had een onverwachte en deels onverklaarbare uitkomst. Het bleek dat de simulatie bij sluiting van de OBS MR. J.B. Kanschool voorspelt dat de OBS OP 'E GRINS niet zou groeien en het omgekeerde bleek ook het geval: wanneer de OBS OP 'E GRINS zou sluiten zou de OBS MR. J.B. Kanschool ook niet groeien. Er werd wel groei verwacht van andere nabijgelegen scholen zoals obs De Feart en de Wybrandischool in Oudehorne. Bij de start van de simulatie bleek tevens dat beide scholen in leerlingenaantal volgens eerdere prognoses van DUO (dienst uitvoering onderwijs) sterker zijn gedaald. Het simulatie-instrument heeft 'nabijheids'-criterium als belangrijkste variabele. De scholen in de omgeving liggen op redelijke vergelijkbare afstanden van elkaar. Het is onduidelijk waarom de transitie-atlas deze voorspelling doet.

Voor de onderzoekscommissie betekende de uitkomst van de simulatie dat het belang van het in beeld brengen van de keuzes door ouders alleen maar groter werd. Wanneer scholen op vergelijkbare afstand van elkaar liggen mag immers verwacht worden dat ouders een keuze maken voor een school in de buurt. De onderzoekscommissie heeft daarom gesproken over het vooraf in beeld brengen van de keuze van ouders door middel van het uitvoeren van een anonieme enquête. Tegelijk was de onderzoekscommissie zich ervan bewust dat ouders in deze fase nog niet een echte keuze konden maken omdat in deze fase nog niet duidelijk is waarvoor gekozen wordt. Een enquête in deze fase kon ook ongewild keuzes van ouders beïnvloeden. Na discussie is afgezien van een enquête en hierover zijn de ouders in een brief geïnformeerd.

BEVOLKINGSDICHTHEID EN VERVOERSBEWEGINGEN: De onderzoekscommissie ontbrak het aan (financiële-)middelen en tijd om dit feitelijk te kunnen onderbouwen. Uit een eigen uitgevoerde analyse (via Google Maps) naar bevolkingsdichtheid in het gebied rond de beide scholen is gebleken dat er 35% meer woningen in een straal van twee kilometer rond de JB Kanschool staan ten opzichte van Obs OP 'E GRINS. De onderzoekscommissie heeft tevens onderzoek gedaan naar de verkeersbewegingen van ouders. Het woon-werkverkeer uit de zuid-oosthoek gaat voor een groot deel richting Heerenveen, Gorredijk en Wolvega. Dit blijkt ook uit de bezetting van het kinderdagverblijf en de opvangmogelijkheden door gastouders. Deze bevinden zich één kilometer vanaf de JB Kanschool richting het westen. Hier gaan zowel kinderen heen van de JB Kanschool en de OP'E GRINS.

Conclusies:

- Nader onderzoek blijft gewenst, gezien de onderzoekscommissie geen beschikking had over (financiële-) middelen, de geldende privacy wet en onvoldoende tijd had om dit feitelijk te kunnen onderbouwen.
- Het blijft onzeker wat het effect is op leerling stromen wanneer de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS wordt gehuisvest. Datzelfde geldt voor de locatie van de OBS MR. J.B. Kanschool.
- De onderzoekscommissie kan – evenals de werkgroep Oosthoek – geen harde uitspraken doen over het aantal leerlingen dat meekomt. Veel zal afhangen van het concept waarmee de fusieschool zich zal presenteren en de indrukken die ouders en kinderen zullen krijgen van deze school wanneer ze de school bezoeken. Ook is van belang of er een mogelijkheid voor opvang/peuterspeelzaal wordt gerealiseerd. Wanneer er geen aantrekkelijk perspectief is voor ouders zullen er hoogstwaarschijnlijk andere keuzes worden gemaakt voor nabijgelegen scholen.

DEELVRAAG 3 TOEKOMSTBESTENDIGHEID FUSIESCHOOL:

Welke argumenten zijn er om de vestigingsplaats van de fusieschool op de plek van de OBS MR J.B Kanschool een toekomstbestendige streekschool te realiseren? Welke argumenten zijn er om voor de vestigingsplaats van de OEG te kiezen?

OPHEFFINGSNORM: Wanneer ouders van OBS MR. J.B. Kanschool een keuze maken voor de fusieschool op de plaats van OBS OP 'E GRINS, zal men zekerheid willen hebben over de continuïteit van het onderwijs, zodat kinderen hun hele basisschoolperiode op die locatie kunnen blijven. De werkgroep Oosthoek noemt in de rapportage de gemeentelijk opheffingsnorm van 67 leerlingen. Deze is echter niet relevant wanneer Ambion (stichting de Basis) een beroep doet op de regeling gemiddelde schoolgrootte. Scholennetwerk de Basis (valt onder Ambion) heeft een gemiddelde schoolgrootte van 144 waardoor het mogelijk is om jaarlijks een ontheffing aan te vragen om te voorkomen dat een school moet sluiten wanneer er minder dan 67 leerlingen zijn. Bij navraag blijkt dat stichting Ambion dit momenteel al doet voor OBS OP 'E GRINS. Wanneer het schoolbestuur Ambion dit jaarlijks blijft doen kan men in theorie bij ongewijzigde wet- en regelgeving, voor bijna onbepaalde tijd het openhouden van de school garanderen totdat de landelijke opheffingsnorm van 23 wordt bereikt.

FUSIE COMPENSATIEMIDDELEN: Wanneer minder dan 50% van de leerlingen zich inschrijft op de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS, zal dit gevolgen hebben voor de zg. fusie compensatiemiddelen die het bestuur voor 6 jaar ontvangt wanneer gefuseerd wordt per augustus 2020. Ambion kan dan minder investeringen doen in de fusieschool. Wanneer dit scenario werkelijkheid wordt zal de fusieschool er alles aan moeten doen om een streekschool te worden met een goede uitstraling.

DEMOGRAFISCHE AFWEGING NIET IN BELANG OUDERS EN KINDEREN: De onderzoekscommissie vindt de demografische afweging van Ambion (om te kiezen voor een fusie van JB Kanschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS i.v.m. het voedingsgebied) niet in het belang van de leerlingen en ouders van de OBS MR. J.B. Kanschool. Het gaat hier om een strategisch belang van de stichting waar ouders en leerlingen van de OBS JB Kanschool niets aan hebben.

Conclusie:

- De door de werkgroep Oosthoek gehanteerde gemeentelijke opheffingsnorm is niet relevant. Door toepassing van de regeling gemiddelde schoolgrootte door Ambion kan een streekschool in de regio voor langere tijd in stand worden gehouden waar deze ook staat.

6. Eindbeschouwing HOOFDVRAAG

De hoofdvraag van de onderzoekscommissie luidt:

- **Is het door de werkgroep Oosthoek uitgewerkte scenario 1 dat door het bestuur van Ambion als meest kansrijke scenario wordt gezien, een weloverwogen en onderbouwde keuze voor de lange termijn?**

1. **HUISVESTING & INFRASTRUCTUUR:** Is er een volledige inschatting gemaakt van het exploitatietekort, de onderhoudslasten en de kostenpost van groot onderhoud voor de OBS MR. J.B. Kanschool afgemeten aan dezelfde inschatting die is gemaakt van OBS OP 'E GRINS?

De werkgroep Oosthoek heeft aannames gedaan op basis van aangeleverde stukken en deze niet getoetst op volledigheid.

Op basis van de bevindingen van de werkgroep Oosthoek heeft de bestuurder van Ambion een voorkeursscenario uitgesproken. Nu het onderzoek is afgerond heeft de onderzoekscommissie een aantal bevindingen gedaan die dus afwijken van de aannames van werkgroep Oosthoek.

2. **LEERLINGEN:** Is de aanname realistisch dat de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS de komende jaren boven de gemeentelijke opheffingsgrens van 67 leerlingen uit zal komen?

Nader onderzoek blijft gewenst, gezien de onderzoekscommissie geen beschikking had over (financiële-) middelen, de geldende privacy wet en onvoldoende tijd had om dit feitelijk te kunnen onderbouwen.

Het blijft onzeker wat het effect is op leerling stromen wanneer de fusieschool op de locatie van OBS OP 'E GRINS wordt gehuisvest. Datzelfde geldt voor de locatie van de OBS MR. J.B. Kanschool.

De onderzoekscommissie kan – evenals de werkgroep Oosthoek – geen harde uitspraken doen over het aantal leerlingen dat meekomt. Veel zal afhangen van het concept waarmee de fusieschool zich zal presenteren en de indrukken die ouders en kinderen zullen krijgen van deze school wanneer ze de school bezoeken. Ook is van belang zijn of er een mogelijkheid voor opvang/peuterspeelzaal wordt gerealiseerd. Wanneer er geen aantrekkelijk perspectief is voor ouders zullen er hoogstwaarschijnlijk andere keuzes worden gemaakt voor nabijgelegen scholen.

3. **TOEKOMSTBESTENDIGHEID FUSIESCHOOL:** Welke argumenten zijn er om de vestigingsplaats van de fusieschool op de plek van de OBS MR. J.B. Kanschool een toekomstbestendige streekschool te realiseren? Welke argumenten zijn er om voor de vestigingsplaats van OEG te kiezen?

De door de werkgroep Oosthoek gehanteerde gemeentelijke opheffingsnorm is niet relevant. Door toepassing van de regeling gemiddelde schoolgrootte door Ambion kan een streekschool in de regio voor langere tijd in stand worden gehouden waar deze ook staat.

Advies aan MR en bestuurder Ambion

Door het uitspreken van een voorkeurscenario werd de indruk gewekt dat er geen weg terug meer is en is er een voorschot genomen op de uitkomst. Deze insteek maakt het moeilijk voor de onderzoekscommissie, omdat men zich er terdege van bewust is dat de bestuurlijke voorkeur voor scenario 1 verwachtingen heeft gewekt bij OBS OP 'E GRINS. De onderzoekscommissie wil de bestuurder van Ambion en de MR van OBS JB Kanschool adviseren om opnieuw een wegging te maken op basis van de gepresenteerde feiten.

Daarnaast adviseert de onderzoekscommissie de MR OBS MR. J.B.Kanschool om pas in te stemmen met een fusie op de locatie OEG als:

- **Minimaal 6 jaar voortzetting fusieschool op locatie OEG**
- **Binnenklimaat voldoet aan eisen Frisse Scholen, klasse C**
- **Ruimtebehoefte voldoen aan wettelijke eisen (voldoende ruimte per leerling)**
- **Peuterspeelzaal gerealiseerd wordt op locatie OEG**
- **Vervoer geregeld wordt voor ALLE leerlingen (KOSTELOOS)**

BIJLAGEN

1. Onderbouwing vloer oppervlaktes
2. Groepsruimtes
3. MJOP
4. Toets Frisse scholen
5. Verkeer
6. Vergelijking beide scholen

Bijlage 1. Onderbouwing vloeroppervlaktes

We hebben een vergelijking gemaakt van de aangeleverde stukken:

- 02_Herijking_toekomstperspectief_Huisvesting_Basisonderwijs – 2016
- DeStepanalyse Scenario's de Oosthoek eindversie
- pr. onderbouwing 2019-07-17
- MJOP's

De belangrijkste uitkomsten (verschillen) zijn:

1. Bruto vloeroppervlaktes (BVO's) van de scholen in de aangeleverde stukken komen niet met elkaar overeen. De verschillen zijn het grootst bij locatie OEG.
2. Het aantal leerlingen per school per aangeleverd document is zeer verschillend, met een verschil per school van wel 50 leerlingen.

Toelichting 1. Bruto vloeroppervlak

OEG

De opgegeven BVO 460 m2 die staat aangegeven in de "pr-onderbouwing 2019-07-17" is NIET CORRECT. De 460m2 die staat weer gegeven in de MJOP is CORRECT volgens de NEN 2767.

Alleen de BVO's ten aanzien van het onderwijs zijn 431 m2. De oppervlakte die genoemd staat in " 02_Herijking_toekomstperspectief_Huisvesting_Basisonderwijs – 2016" is correct.

JBK

De opgegeven BVO's 740m2 is inclusief noodgebouw. Wanneer het noodgebouw wordt teruggegeven aan de gemeente zal dit de kosten voor de school verlagen. Het noodgebouw is ongeveer 90 m2 volgens plattegronden van de gemeente. Waardoor de BVO's van de school op 650m2 uit zullen komen.

TABEL 1: Maximaal aantal leerlingen op basis van BVO's.

	BVO Lindhorst	BVO	Maximaal aantal leerlingen
OEG	460		52
tbv. Onderwijs		431	45
JBK	740		107
Zonder noodgebouw		650	91

De oppervlaktes zijn bepaald op basis van de plattegronden (bouwtekeningen) die zijn aangeleverd door de gemeente.

Bij nieuwbouw is er (naast een vaste voet van 200 m2) sprake van 5.03 meter per leerling.

Conclusie:

De aangegeven BVO's in door Ambion aan ouders verstrekte informatie is voor de OEG te hoog aangehouden. Daarmee ontstaat er een verschil van 7 leerlingen (die dus in werkelijkheid minder in de school mogen). Bij de JBK is een overschot aan bruto vloeroppervlak. Het noodlokaal kan aan de gemeente worden teruggegeven waardoor er geen overschot in vloeroppervlak meer is.

Bijlage 2. Groepsruimtes

Beschrijving groepsruimtes OEG

Bij OEG heb je 4 groepsruimtes: de oppervlaktes van de groepsruimtes zijn niet te herleiden door de in ons bezit zijnde tekeningen. De tekeningen van Ambion en de Gemeente komen NIET overeen. De tekeningen die bij de MJOP aanwezig zijn, wijken af van de plattegronden van de gemeente, voornamelijk de grote van de groepsruimtes.

Eén groepsruimte is voor de kleuters; met een eigen ingang en speelveld. De andere 3 groepsruimtes grenzen aan 1 (kleine) gang. Wanneer het slecht weer is en de kinderen binnen moeten blijven is er geen ruimte om je even terug te trekken. Hier is het moeilijk om een centrale ontmoetingsplek te realiseren.

Als een noodgebouw geplaatst wordt bij OEG kun je niet de sfeer realiseren zoals in de bestaande situatie van de JBK (onder één dak met daardoor verbinding met de andere leslokalen).

Beschrijving groepsruimtes JBK

Bij de JBK grenzen alle groepsruimten aan de gemeenschappelijk ruimte waardoor de kleuters tot en met de groep 8 leerlingen samen makkelijker met elkaar omgaan. Waardoor er op jonge leeftijd al een hechte groep ontstaat. De ligging van de gemeenschappelijke ruimte t.o.v. van de groepslokalen biedt onderwijskundig gezien veel mogelijkheden om toekomstbestendig onderwijs op diverse manieren vorm te kunnen geven. Bij de JBK heb je nu 6 groepsruimtes en 1 speellokaal. Waarvan 1 ruimte als peuterspeelzaal wordt gebruikt. Omdat de exploitatie van de peuterspeelzaal op dit moment niet sluitend is, is dit nadelig voor de school vanwege de ruimte zonder specifieke bestemming.

Multifunctionele inzetbaarheid schoolgebouw.

De OEG gebruikt het Pipegaeltsje als multifunctioneel gebouw. Deze staat dus los van het eigen schoolgebouw.

Bij de JBK heb je nu 2 huurders: de peuterspeelzaal 't Krielhoekje en 'zang en vriendschap'. De JBK zou breder de ruimtes kunnen verhuren (bijvoorbeeld kinderfysio en KDV).

Bijlage 3. Beoordeling MJOP's

Wij hebben de MJOP's van de beide scholen onderzocht. Zie hieronder onze bevindingen.

Wij zijn (na het gesprek met Ambion 13-11) opnieuw ter plaatse geweest op 19-11-2019. De ventilatie units zitten er wel degelijk, maar zijn te klein om de ruimtes naar behoren te kunnen ventileren.

De MJOP OEG heeft de Onderzoekscommissie op hoofdlijnen gecontroleerd: de beschreven installaties in de MJOP en de werkelijke aanwezige installaties komen NIET overeen. Op basis van een korte inventarisatie bij OP 'E GRINS: een check op de staat van het gebouw en aanwezige installatie.

Letterlijke tekst MJOP OEG:

Klimaatinstallaties			
C.V.- ketel: Remeha Quinta Pro 65 Nom.verm. 13,3 - 65,0 kW (bwj:2012)	CV-ruimte	1,00 st	1
C.V.- pomp Grundfos Magna 50-120 F /280 (1 x 230 V)	CV-ruimte	1,00 st	1
CV-expansievat Flexcon 18 liter (bwj:2012)	CV-ruimte	1,00 st	1
CV-expansievat Flexcon 50 liter (bwj:2012)	CV-ruimte	1,00 st	1
Ontluchtingsautomaat: Flamco ENA 7-30	CV-ruimte	1,00 st	1
Leidingwerk	CV-ruimte	1,00 pst	1
Radiatoren	CV-ruimte	20,00 st	1
WTW units: Luchtbehandelingskasten Renovent HR < 0,6 m3/s (bwj:2004)	Zolder	4,00 st	2
Mechanische ventilatie-eenheid: stork air (bwj:2010)	Zolder	1,00 st	1
Regelkast	CV-ruimte	1,00 st	1

Resultaten OEG:

- De ontluchtingsautomaat is NIET aangetroffen en ook niet van toepassing voor zo'n installatie.
- Uit inspectie 19-11-2019 ter plaatse blijkt dat er bij de Op e grins. Twee ventilatie systemen aanwezig zijn. Te noemen natuurlijke toe en afvoer door ventilatie rooster in de ramen en een mechanische toe en afvoer systeem van Brink Renovent HR medium (2004) met een capaciteit van maximaal 225 m3/h per lokaal. Dit is geen duurzame oplossing, om voldoende te kunnen ventileren zal ook altijd de ventilatierooster in de gevel open moeten staan. Zie ook bijlage 4 par.2.01

Resultaten JBK:

De MJOP JBK hebben wij de volgende punten kunnen vinden.

- Beglazing van de school is in 2010 vervangen.
- De expansievaten en pompen zijn vervangen in 2016/2019, en pomp is niet te herleiden.

Bijlage 4. Toets Frisse Scholen

Ambion wil voldoen aan Frisse scholen klasse C. Lindhorst geeft aan dat beide scholen gemiddeld hieraan voldoen. Op veel punten wordt er echter NIET voldaan aan deze eisen.

Beschreven onderdelen:

1. Energie
2. Lucht
3. Temperatuur
4. Licht
5. Geluid

Per onderdeel is de eis van uit "frisse scholen 2015" beschreven, met daaronder (vetgedrukt) onze bevindingen.

1. Energie

1.01 Thermische isolatie gebouwschil:

Voor gesloten delen:

- De warmteweerstand bedraagt minimaal het rechtens verkregen niveau met een minimum van: 1,3 m²K/W.

Voor ramen, deuren en kozijnen:

- De gemiddelde warmte doorgang coëfficiënt bedraagt maximaal 1,65 W/m²K.

Toelichting:

- De warmteweerstand en de warmtedoorgangcoëfficiënt dienen te worden bepaald volgens NEN 1068.
- Het rechtens verkregen niveau is het niveau zoals dat gold op Het moment van de oorspronkelijke bouwaanvraag.

Wij kunnen niet controleren of de warmteweerstand van de gesloten delen voldoet.

- **OEG bij opname ter plaatse is geconstateerd dat de zoldervloer is voorzien van minerale wol. Deze is NIET als verblijfsruimte te gebruiken.**
- **JBK speel lokaal en peuterspeelzaal voldoen aan deze eis. Gebouwd in 2005.**
- **In beide gebouwen hebben de beglazing de juiste warmtedoorgang coëfficiënt. Over de kozijnen kunnen we geen uitspraak doen.**

1.02 Energie efficiëntie ventilatie

Een ventilatiesysteem met mechanische luchttoevoer is voorzien van warmteterugwinning met een minimaal rendement van 60%.

- Het ventilatiesysteem heeft minimaal drie standen voor de luchtvolumestroom, ten minste geregeld op basis van kloktijden, inclusief een weekend en vakantieprogramma.

Toelichting:

- Het elektriciteitsgebruik van de ventilatoren is een belangrijk aandachtspunt bij de toepassing van mechanische ventilatie.

Kies een ventilatiesysteem met energiezuinige ventilatoren.

Uit opname ter plaatse van beide scholen blijkt dat er niet wordt voldaan aan deze eis. Zie ook opmerkingen MJOP.

1.03 Energie efficiëntie verwarming:

De warmteopwekking heeft een rendement van minimaal 95%.

- De warmtedistributie heeft een rendement van minimaal 90%
- De centrale warmte-opwekking wordt ten minste geregeld op basis van kloktijden, inclusief een weekend- en vakantieprogramma.
- De verwarming kan per ruimte worden (na)geregeld.

Toelichting:

- Het opwekkings- en distributierendement dient te worden bepaald overeenkomstig NEN 7120.

Of het rendement van de verwarming installatie wel 95% is, is niet te onderbouwen. De installaties kunnen wel worden geregeld op basis van kloktijden en ingeregeld per ruimte. Dit geldt voor beide scholen.

1.04 Energie efficiëntie koeling:

Op alle gevels behoudens de noordgevel is buitenzonwering (screens of uitvalschermen) aanwezig.

- De warmteproductie door verlichting en andere gebouw gebonden apparatuur, met uitzondering van luchtbehandeling, bedraagt maximaal 15 W/m².
- Het ventilatiesysteem is voorzien van een automatische regeling voor zomernachtventilatie.
- Er zijn spuiventilatie voorzieningen aanwezig overeenkomstig de eisen onder Luchtkwaliteit.

Toelichting:

- Het voorkomen van opwarming staat centraal. Dit kan met behulp van buitenzonwering, het beperken van de warmteproductie binnen, het afvoeren van warmte door (spui)ventilatie en het benutten van de thermische massa.
- Een automatische regeling voor zomernachtventilatie draagt zorg voor het automatisch aan- en uitschakelen van de ventilatie buiten bedrijfstijden, op basis van het verschil tussen de binnen- en buitentemperatuur.

- **Beide scholen hebben zonwering op de zon belaste gevels.**
- **De warmteproductie in de scholen zal naar alle waarschijnlijkheid niet meer bedragen van 15 W/m².**
- **Er is bij beide scholen geen automatische regeling voor zomernachtventilatie.**
- **Bij beide scholen is voldoende spuiventilatie mogelijk.**

1.05 Energie efficiëntie verlichting:

- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in verblijfsruimten bedraagt maximaal 12 W/m².
- Het geïnstalleerd vermogen van de verlichting in overige ruimten bedraagt maximaal 6 W/m².
- De verlichting in verblijfsruimten kan per ruimte worden geschakeld, met een gescheiden gang- en raamzone.
- De verlichting in toiletten en bergingen is geschakeld met behulp van aanwezigheidsdetectie.

Toelichting:

Het daadwerkelijk geïnstalleerd vermogen in het verblijfsgebied dient te worden bepaald. Dit daadwerkelijk geïnstalleerde vermogen dient te worden gedeeld door het gebruiksoppervlak van het verblijfsgebied. Het verblijfsgebied wordt vastgesteld overeenkomstig het Bouwbesluit. Overige ruimten zijn alle ruimten die wel voorzien zijn van verlichting en niet behoren tot het verblijfsgebied.

Beide scholen hebben tl-verlichting. Naar alle waarschijnlijkheid wordt in dit punt voldaan aan Klasse C.

1.06 Duurzame energie

Voor de toepassing van duurzame energie is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd. Alle financieel haalbare voorzieningen voor het opwekken van duurzame energie zijn getroffen.

Toelichting:

- Wanneer voor het bepalen van het energielabel een maatwerkadvies is uitgevoerd, waarin ook de opties voor duurzame energie zijn onderzocht, dan kan dit maatwerkadvies als haalbaarheidsstudie worden gehanteerd.

Hier is bij beide gebouwen nog niet over nagedacht.

1.07 Beheer

- Per hoofdgebruiker wordt het energiegebruik apart bemeterd.
- Het elektragebruik, het gasverbruik, de afname van stadswarmte en/of stadskoeling wordt per kwartier gemeten en opgeslagen, zodat deze geanalyseerd kan worden.

Hier kunnen wij geen oordeel over geven.

2.0 Lucht

2.01 Luchtverversing

De CO₂-concentratie in leslokalen (in de ademzone) is tijdens gebruikstijd maximaal 1.200 ppm.

Toelichting:

De Klasse C-eis is beneden de wettelijke eis voor nieuwbouw in het bouwbesluit

- De bezetting van een leslokaal (aantal leerlingen plus docenten) dient voorafgaand aan de bepaling van de ventilatiecapaciteit te worden vastgelegd. In het reguliere onderwijs dient in principe te worden uitgegaan van 30 leerlingen en 1 docent per leslokaal.
- De hoeveelheid luchtverversing dient te worden bepaald conform de bepalingen uit de norm NEN-EN 13779. Om aan de Klasse C-eis te voldoen is normaliter een ventilatiecapaciteit vereist van minimaal 6 dm³/s (21,6 m³/uur) per persoon.
- Bij de eis t.a.v. de CO₂-concentratie is uitgegaan van een CO₂- buitenconcentratie van 400 ppm.
- De ventilatielucht wordt in de verblijfsruimten zó toegevoerd en afgevoerd, dat een goede doorspoeling van de ruimte mogelijk is (hoge ventilatie-effectiviteit).
- De voorzieningen voor (natuurlijke) luchttoevoer zijn voor iedere ruimte afzonderlijk en eenvoudig door aanwezige volwassenen te bedienen (op ca. 1 meter hoogte).

Wij hebben het ventilatie systeem gecontroleerd bij beide scholen en gecontroleerd aan de minimale ventilatie eis.

- **JBK heeft een natuurlijke toe en afvoer ventilatie. Deze voldoet niet.**
- **Uit inspectie 19-11-2019 ter plaatse blijkt dat erbij de Op e grins. Twee ventilatie systemen aanwezig zijn. Te noemen natuurlijke toe en afvoer door ventilatie rooster in de ramen en een mechanische toe en afvoer systeem van Brink Renovent HR medium (2004) met een capaciteit van maximaal 225 m³/h per lokaal. Dit is geen duurzame oplossing, om voldoende te kunnen ventileren zal ook altijd de ventilatierooster in de gevel open moeten staan.**
- **Er dient minimaal 21,6 m³/h per persoon te worden geventileerd. Dit houdt in dat er een ventilatie systeem in zit voor maximaal 10 personen per lokaal.**

2.02 Spuiventilatie

De capaciteit van de spuiventilatie voorzieningen is minimaal 6 dm³/s per m² vloeroppervlak.

- Leslokalen hebben ten minste 4 te openen ramen.
- Van het oppervlak van de te openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (> 1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m).
- Spuiventilatie voorzieningen (te openen ramen) zijn licht bedienbaar staand vanaf de vloer en hebben meerdere fixeerstand (incl. kierstand) of zijn traploos instelbaar.
- De spuiventilatie voorzieningen zijn tegelijkertijd met de buitenzonwering te gebruiken. De lucht stroom wordt niet door bijv. Screens belemmert.

Toelichting:

- De spuiventilatiecapaciteit dient te worden bepaald conform de bepalingen uit NEN 1087.
- Om aan de Klasse C-eis te voldoen dient in een klaslokaal van 50 m² met aan één zijde te openen delen minimaal 3,0 m² volledig geopend te kunnen worden. Als ramen met een beperkte hoek kunnen worden geopend, zijn extra te openen delen noodzakelijk.

Dit zal voldoen bij beide scholen. Er zijn voldoende te openen ramen ook wanneer zonwering wordt gebruikt.

2.03 Ruimte volume

In leslokalen is de afstand van vloer tot (verlaagd) plafond minimaal 2,6 m.

Dit voldoet bij beide scholen minimale plafond hoogte bedraagt meer dan 2,6m.

2.04 Kwaliteit toevoer lucht

Aanwezige mechanische ventilatiesystemen voldoen aan de klasse C-eisen uit cahier P1 Eisen voor gezonde mechanische ventilatiesystemen (2003), Serie Praktijkboek Gezonde Gebouwen ISSO/SBR.

Dit betekent o.a.:

- De druppelvanger en filtersectie zijn zodanig gematerialiseerd, geproduceerd en afgewerkt dat na ingebruikname de luchtkwaliteit niet nadelig kan worden beïnvloed. Dit geldt ook voor voorzieningen voor natuurlijke ventilatie.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van recirculatie, behalve in all-air-systemen omwille van aanwarming van het gebouw buiten gebruikstijd.
- Filtersecties zijn voorzien van een zakkenfilter van minimaal filterklasse F5 of een vergelijkbaar effectief filtersysteem.
- Op de bouwplaats zijn de openingen van stijgschachten afgesloten. Beschermende onderdelen worden pas vlak voor installatie verwijderd of de stijgschachten worden na installatie (voor ingebruikname) goed gereinigd.

Dit voldoet niet bij beide scholen.

2.05 Asbest

In het schoolgebouw is geen asbest aanwezig dat een actueel risico oplevert (er is sprake van een risico als asbest niet of nauwelijks meteen bindmateriaal is toegepast, of als asbesthoudende materiaal beschadigd of verweerd is).

Wanneer asbest in het gebouw aanwezig is dat geen actueel risico oplevert is, is bekend waar dit aanwezig is en wat de risico's zijn. Dit is vastgelegd in een asbestbeheersplan.

Toelichting:

Op het moment dat in scholen waarvoor de bouwvergunning voor 1994 is aangevraagd sloop- of renovatiewerkzaamheden worden uitgevoerd is een asbestinventarisatie aanwezig. De asbestinventarisatie is uitgevoerd door een gecertificeerd inventarisatiebedrijf (Sc-540 of gelijkwaardig)

Voor afgaand aan de sloop- of renovatiewerkzaamheden. Bij direct risico wordt het asbest door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf verwijderd. Is geen sprake van direct risico dan is een asbestbeheersplan opgesteld.

Geen van beide gebouwen heeft nog asbest.

2.06 Emissies van materialen

Bouw- en inrichtingsmaterialen bevatten geen schadelijke weekmakers/ftalaten (zoals DEHP, DBP en BBP).

Toelichting:

- Belangrijke bronnen van ftalaten kunnen zijn PVC-vloerbedekking en vinylbehang.
- Bouw- en inrichtingsmaterialen hebben aantoonbaar lage emissies van formaldehyde en vluchtige organische stoffen. Materialen in vloer en plafond voldoen derhalve aan het Finse emissie-classificatiesysteem

M1 (www.rts.fi), het Duitse milieukeur 'Der Blaue Engel' (www.blauer-engel.de) of vergelijkbaar.

Toelichting:

- Belangrijke bronnen van formaldehyde kunnen zijn plaatmateriaal (o.a. spaanplaat) en isolatie materiaal.
- Belangrijke bronnen van vluchtige organische stoffen kunnen zijn vloerbedekking, plaatmateriaal (o.a. plafondplaten), verven, lakken en lijmen.

Hier kunnen wij geen oordeel over geven.

2.07 Emissies van apparatuur

Verontreinigende apparatuur (bijv. printers, copiers) staat in een aparte ruimte die op onderdruk staat t.o.v. omringende ruimten.

- De lucht uit reprotuimten wordt direct uit deze ruimten naar buiten afgevoerd waardoor o.a. geurverspreiding in het gebouw wordt voorkomen.
- **OEG printer staat niet in een separate ruimte**
- **JBK printer staat niet in een separate ruimte. Deze mogelijkheid is er wel.**

2.08 Schoonmaakbaarheid

De constructie en detaillering bevordert geen aanhechting van stof, vuil, vocht e.d.

- Vloerbedekking in leslokalen is eenvoudig reinigbaar.

Toelichting:

- Het gebouw en zijn interieur zijn overal goed (nat) reinigbaar. Denk aan nat afneembare wanden, rond aflopende plinten, weggewerkt leidingwerk en zwevende toiletpotten.

De schoonmaakbaarheid bij beide scholen is goed. Alleen bij de JBK is het sanitair gedateerd dus geen zwevende toiletpotten.

2.09 Tabaksrook

Leerlingen en leerkrachten worden in het schoolgebouw niet blootgesteld aan tabaksrook.

Toelichting:

Mocht men roken binnen de school toe willen staan, dan moet worden voorzien in een afsluitbare rookruimte met eigen afzuigstelsel waardoor de ruimte op onderdruk staat ten opzichte van de omliggende ruimten.

Er is bij beide scholen geen rookruimte en er is een rookverbod

2.10 Toiletten

Geurverspreiding vanuit toiletten naar elders in het gebouw wordt voorkomen.

1. De toiletruimten worden op onderdruk gehouden t.o.v. de omliggende ruimten.
2. De afvoercapaciteit van de toiletten bedraagt minimaal 50 m³/uur afzuiging per toilet(pot)/urinoir.
3. Vloeren en wanden (tot min. 70 cm hoogte) zijn zo uitgevoerd dat urine niet in het materiaal kan trekken.
4. De lucht uit toiletten wordt beschouwd als retourlucht en wordt direct uit deze ruimten naar buiten afgevoerd.

Bij beide scholen wordt niet voldaan aan punt 1 en 2. Aan punt 3 en 4 wordt in beide scholen wel voldaan.

3.0 Temperatuur

3.01 Operatieve temperatuur winter

De operatieve temperatuur (combinatie van de luchttemperatuur en stralingstemperatuur) ligt in het stookseizoen (beneden een gemiddelde buitentemperatuur van 10°C) tussen 19 en 25°C.

Of de operatieve temperatuur in de winter voldoet is niet te toetsen dit zal door middel van een warmteverliesberekening in kaart kunnen worden gebracht. Naar alle waarschijnlijkheid voldoet dit bij beide scholen.

3.02 Operatieve temperatuur zomer

De eisen t.a.v. de operatieve temperatuur in de zomer (boven een gemiddelde buitentemperatuur van 10°C) zijn afhankelijk van de aanwezigheid van actieve koeling in het gebouw.

- Bij passieve koeling geldt een glijdende temperatuurschaal, waarbij de grenswaarden van de temperatuur binnen enigszins oplopen met de buitentemperatuur volgens de volgende formule: operatieve temperatuur binnen = 0,33 lopende gemiddelde buitentemperatuur + 18,8 ± 4°C (NEN-EN 15251, annex A2, Cat III).
- Bij zichtbare actieve koeling ligt de operatieve temperatuur tussen 22 en 27°C.

Toelichting:

- Eisen voor gebouwen met passieve koeling (bijv. te openen ramen, vloerkoeling) komen overeen met NEN-EN 15251, Annex A2.
- Voorwaarden voor toepassing van deze eis zijn de aanwezigheid van (makkelijk bruikbare) te openen ramen en een vrije kledingkeuze.”
- Eisen voor gebouwen met zichtbare actieve koeling komen overeen met NEN-EN-ISO 7730.
- Bij temperatuur overschrijdingsberekeningen wordt het referentiejaar RA2008T1 (volgens NEN 5060) aangehouden.
- De hoeveelheid zontoetreding in ruimten kan worden beperkt door op zon belaste gevels (zuid, oost en west) buitenzonwering of zonwerende beglazing met een zontoetredingsfactor (ZTA) $\leq 0,4$ en een lichttoetredingsfactor (LTA) $\geq 0,6$ toe te passen.
- Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van de actieve thermische massa van het gebouw (zomernachtventilatie, steenachtige binnenwanden of thermisch open plafonds)

Is niet aan te geven. Dit zal door een temperatuur overschrijdingsberekening in kaart kunnen worden gebracht.

- **OEG heeft alle groepsruimtes op het zuiden georiënteerd. Hierdoor krijg je veel zoninstraling. Het zal moeilijk zijn met de huidige installatie te kunnen voldoen aan deze eis.**
- **JBK heeft de groepsruimtes op verschillende oriëntaties en ligt beschaduwd door de omliggende bomen. Je zult hier minder koeling nodig hebben dan bij de OEG.**

3.03 Individuele beïnvloeding

Actieve componenten voor verwarming zijn in het stookseizoen per verblijfsruimte handmatig regelbaar met een bandbreedte van minimaal 3°C binnen de gekozen grenswaarden voor de operationele temperatuur.

1. De snelheid van de temperatuurregeling is minimaal 1 graad per half uur.
2. De bedieningsknop voor de temperatuurregeling moet zonder instructie te begrijpen zijn.
3. Indien (buiten)zonwering aanwezig is dient deze vanuit de leslokalen bedienbaar (of te overrulen) te zijn.

Punt 1 en 2 zijn bij beide scholen niet mogelijk. Punt 3 is bij beide scholen wel mogelijk.

3.04 Lokaal thermisch discomfort

De luchtsnelheden in de leefzone (het deel van het leslokaal waar leerlingen en docenten verblijven) zijn 's zomers niet hoger dan 0,23 m/s.

- De luchtsnelheden in de leefzone zijn 's winters niet hoger dan 0,19 m/s.
- De vloertemperatuur ligt tussen 17 en 29°C.
- De verticale temperatuurgradiënt (verschil tussen de luchttemperatuur op enkel- en hoofdhoogte) is <4 K/m.
- De stralingstemperatuurasymmetrie (verschil in temperatuur van tegenoverliggende vlakken) is:

- bij een warm plafond $<7^{\circ}\text{C}$;
- bij een koude wand $<13^{\circ}\text{C}$;
- bij een koud plafond $<18^{\circ}\text{C}$;
- bij een warme wand $<35^{\circ}\text{C}$.

Toelichting:

- Eisen voor lokaal thermisch discomfort zijn in overeenstemming met NEN-EN-ISO 7730.
- In plaats van de aangegeven luchtsnelheden kan ook worden uitgegaan van de Draught Rate (DR) ofwel het verwachte percentage ontevredenheid als gevolg van tocht. Voor Klasse C geldt een $DR < 30\%$.
- Het tocht risico wordt bepaald op nek- (1,1 m) en enkelniveau (0,1 m) met gesloten ramen en deuren.
- Het risico op tocht is groot bij glasvlakken met een hoogte van $>1,5$ à 2 m (uitgaande van HR++- glas met $U < 1,2 \text{ W/m}^2\text{K}$) ten gevolge van koudeval in de winter. Koudeval kan worden beperkt door bijv. Verwarmingslichamen aan te brengen onder het glas of door toepassing van driedubbel glas.

Hier is geen oordeel over te geven. Er zal een temperatuur overschrijdingsberekening ten grondslag aan moeten liggen.

4.0 Licht

4.01 Kunstlicht

Kunstverlichting in de leslokalen voldoet aan de eisen uit NEN-EN 12464-1:

- De verlichtingssterkte door kunstlicht is op werkvlakniveau minimaal 300 lux met een gelijkmatigheidsindex van minimaal 0,7.
- De UGRL (waarde voor de beperking van de 'verblindingshinder') van de in de leslokalen toegepaste armaturen is ≤ 19 .
- De kleurweergave-index (Ra) van de verlichting is minimaal 80 of vergelijkbaar.

Kunnen we geen oordeel over geven.

4.02 Daglicht

De daglichtfactor op het werkvlak in de leslokalen is gemiddeld over de ruimte minimaal 3%. Voldoet bij beide scholen.

Kunnen we geen oordeel over geven. Er zal een lichtberekening ten grondslag aan moeten liggen

4.03 Helderheidswering

Bij aanwezigheid van digitale schoolborden is in de leslokalen (ook aan de noordzijde) helderheidswering aanwezig, waarmee hinderlijk tegenlicht en hinderlijke reflecties worden voorkomen.

- De helderheidswering wordt zodanig geselecteerd dat luminantieverhoudingen ('contrasten' in het gezichtsveld) tussen taak (bijv. schrift), directe omgeving (bijv. tafelblad) en periferie (bijv. raam)
- Maximaal 1:10:30 (taak: directe omgeving: periferie) bedragen.
- Bij het gebruik van de helderheidswering blijft enig uitzicht naar buiten mogelijk.

Voldoet bij beide scholen

5.0 Geluid

Dit onderdeel heeft geen invloed op ons onderzoek en zal in de huidige situatie gelijk zijn op beide scholen.

CONCLUSIE TOETS FRISSE SCHOLEN:

Uit de hierboven gestelde punten blijkt dat beide scholen op veel punten niet voldoen aan Klasse C. De meest opvallende onderdelen zijn:

1.01 Thermisch

De thermische schil van beide gebouwen is niet duidelijk (isolatie en isolatiewaarden zijn onbekend). De beglazing voldoen bij beide scholen. Bij de JBK is in ieder geval een deel dat voldoet aan klasse C. Of in het verleden is na geïsoleerd is niet bekend.

Je kunt bij de OEG verduurzamen doormiddel van isolatie in spouwmuren. Maar doordat het pand beter wordt geïsoleerd zal deze de warmte gaan vasthouden. Er zal een vraag naar koeling ontstaan en vocht problemen komen door te weinig ventilatie.

Bij de JBK is het waarschijnlijk mogelijk een groen dak toe te passen waardoor je de warmte in de winter vasthoudt en in de zomer de kou. Wat betreft onderhoudt beter dan een dak met dakleer. Tevens is er bij deze school veel schaduw door de omliggende groenvoorziening, waardoor er minder koelvraag zal zijn in de zomer.

1.02 en 2.0 Ventilatie:

Het ventilatiesysteem zal bij beide scholen dienen te worden herzien. De OEG heeft nu een natuurlijk toe- en afvoersysteem en een mechanische toe en afvoersysteem. Capaciteit van de unit is 225m³/h deze is te weinig om een klaslokaal te kunnen ventileren volgens Klasse C.

De JBK heeft nu helemaal geen systeem. Maar ook bij OEG moet de nodige aanpassingen worden gedaan om te voldoen.

Energie efficiëntie verwarming:

Op de OEG is in 2012 een nieuwe cv-ketel geplaatst het leidingwerk hebben we niet kunnen zien maar de radiatoren zijn niet vervangen. Zo staat het wel genoemd in de MJOP. Bij de JBK is een ketel van 2004 en het leiding werk+ radiatoren voor deze tijd. In beide gevallen zal deze op termijn moeten worden vervangen door een installatie die energie neutraal is. Dit kan op verschillende manieren.

Bijlage 5. Verkeer

Beide scholen liggen aan provinciale weg. De OEG ligt aan de N380 en de JBK ligt op de hoek van de N380 en N392. Voor beide scholen geldt wanneer er meer leerlingen op de school komen er meer verkeer zal zijn rondom de school.

De OEG ligt aan een doodlopende straat waardoor het keren van de auto wordt bemoeilijkt. Daar zijn nu 10 parkeerplaatsen, zie afbeelding 1: Parkeersituatie OEG.

Afbeelding 1: Parkeersituatie OEG

De JBK ligt aan de provinciale weg en aan de Hussekamp. De auto's kunnen hier een ronde rijden, zodat er geen probleem is met achteruitrijdende auto's. De docenten zetten de auto's (5 parkeerplaatsen, met mogelijke uitbreiding) aan de provinciale weg voorzijde schoolplein. De ouders van de kinderen kunnen de auto parkeren aan de provinciale weg (12 parkeerplaatsen) of bij de 'tut en der ut'-zone aan de Hussekamp. Tevens zijn er nog een aantal extra parkeervakken aan de Hussekamp. Als er hier meer leerlingen naar school gaan is het mogelijk om op het terrein van de school parkeerplaatsen te realiseren achter de Pannakooi richting sportveld (nu begroeid door struiken enkele bomen). Dit levert dan ongeveer 8 parkeerplaatsen op.

Afbeelding 2: Parkeersituatie JBK:

Conclusie:

Bij de JBK is geen achteruitrijdend verkeer. Bovendien zijn er op eigen schoolterrein meer parkeermogelijkheden dan bij OEG, zonder dat het 'aangezicht' van de basisschool belemmert of aantast.

Bijlage 6 Vergelijking beide scholen

VERGELIJKING Mr. JB Kanschool met Op 'e Grins

BRONNEN -->	pr. onderbouwing 2019-07-17.pdf		02_Herijking_toekomstperspectief Huisvesting Basisonderwijs - 2016				bagviewer		DeStepanalyse Scenario's de Oosthoek eindversie.pdf					
	KANSCHOOL		OP E GRINS											
bouwjaar	1979		1957				2005		1961		1979		1957	
Renovatie groot onderhoud functie op IHP 2019-2022	2019		2005/2030				onderwijs		onderwijs					
Oppervlakte	740 m ²		465 m ²				734 m ²		431 m ²		809 m ²		401 m ²	
bvo m2	6		4											
groepsruimten	108		53								6		4	
geschikt voor aantal leerlingen											150		100	
bewegingsonderwijs	ja		ja								ja		ja	
speellokaal voor groep 1-2	nee mfc kompenij		nee mfc kompenij								nee		nee	
gymzaal 3-8														
kinderopvang buitenschoolse opvang	nee		nee											
kinderdagopvang	nee		nee											
peuterspeelzaal	ja		nee											
Medegebruiker	ja peuterspeelzaal		nee											
Eigendomgebouw	schoolbestuur		schoolbestuur											
Onderdeel MFC	nee		nee											
Uitbreidbaarheid	ja ten kosten van het plein		ja ten kosten van het plein											
Prognose ruimte behoefte	2014	2019	2022	2014	2019	2022	2015	2020	2030	2015	2020	2030		
ob	45	30	22	37	22	18								
bb	53	37	28	33	35	25								
totaal aantal	98	67	50	70	57	43	100	80	74	68	65	56		
ruimte behoefte														
normatief m2 bvo	693	538	452	553	487	417								
	740	740	740	465	465	465								
leegstand overschot m2	47	202	288	-88	-22	48								
bekostiging basis norm m2	785	650	49	650	495	495								
leegstand overschot m2	45	-90	-245	185	30	30								
Groepen														
normatief (groepen MI €)	5	4	3	4	3	3	5			4				
Groepen	6	6	6	4	4	4	6			4				
medegebruiker							1				0			
leegstand lokalen	1	2	3	0	1	1								
Exploitatie en investeringen	2019 / 2022	2019 2030		2019 / 2022	2019 2030						2019 / 2030	2019 / 2030		
onderhoud	-	-		€ 33.453,76	-									
energie	-€ 19.853,17			€ -6.943,42										
investering in gebouw (MJOP)	€ 570.000,00		€ 183.000,00								€ 570.000,00		€ 183.000,00	